

DR HAB. AGNIESZKA DUTKA
Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie
Wydział Sztuki, Instytut Grafiki i Wzornictwa

Kraków, 15 grudnia 2019

RECENZJA

DOROBKU ARTYSTYCZNEGO, NAUKOWEGO I DYDAKTYCZNEGO
ORAZ WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO
DR ANNY SADOWSKIEJ,
SPORZĄDZONA W ZWIĄZKU Z POSTĘPOWANIEM HABILITACYJNYM
W DZIEDZINIE SZTUKI
W DYSCYPLINIE SZTUKI PŁASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI,
WSZCZĘTYM W DNIU 4 WRZEŚNIA 2019

Zleceniodawca recenzji: Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Sztuki, pismo z dnia 5 listopada 2019 roku informujące o wyznaczeniu mnie przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów recenzentką w komisji habilitacyjnej do oceny osiągnięć pani dr Anny Sadowskiej (BCK-VII-L-9097/2019). Została dołączona dokumentacja złożona przez Habilitantkę: 1) dokumentacja w postępowaniu o nadanie tytułu doktora habilitowanego, w tym: autoreferat w języku polskim i angielskim wraz z wykazem dorobku artystycznego i dydaktycznego, 2) dokumentacja fotograficzna dzieła wskazanego we wniosku o nadanie tytułu doktora habilitowanego, 3) dokumentacja fotograficzna pozostałych wystaw indywidualnych i zbiorowych organizowanych po uzyskaniu stopnia doktora, 4) wersja elektroniczna dokumentacji w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Wszystkie części dokumentacji zostały zszyte w jednym tomie w twardej oprawie zatytułowanym *Graficzny szrot. Print scrapyard*, posiadającym nr ISBN.

SYLWETKA HABILITANTKI

Anna Sadowska rozpoczęła studia artystyczne na Wydziale Grafiki i Malarstwa w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi w 1993 roku. Po pierwszym roku przeprowadziła się do Krakowa, gdzie podjęła studia na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych. Pracę magisterską w zakresie grafiki warsztatowej obroniła z wyróżnieniem w 1998 roku. Promotorem był prof. Andrzej Pietsch. Miesiąc później uzyskała dyplom ukończenia dwuletniego Studium Pedagogicznego na ASP w Krakowie. W latach 1998–2010 prowadziła

działalność artystyczną, jako niezależny twórca, a potem w okresie 2010-2014 pracowała na stanowisku grafika projektowego w Instytucie Przemysłu Skórzanego w Łodzi Oddział w Krakowie. Równolegle, w 2012 roku rozpoczęła pracę na stanowisku asystenta na Wydziale Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w Instytucie Grafiki i Wzornictwa, gdzie prowadzi zajęcia z rysunku, a w latach 2015/2016 również z wklęsłodruku. Stopień doktora w dziedzinie sztuki plastyczne, w dyscyplinie sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie uzyskała 16 lipca 2015 r. Promotorem rozprawy doktorskiej zatytułowanej *Początek rzeczy – powrót po śladach*, była prof. Halina Cader-Pawłowska.

Po uzyskaniu stopnia doktora dr Anna Sadowska prezentowała swoje prace na pięciu wystawach indywidualnych i trzydziestu zbiorowych.

Wystawy indywidualne to: w 2016 *Grafika, Powrót po śladach*, w ramach Cracow Gallery Weekend | KRAKERS, Jan Fejkiel Gallery, Kraków, w 2017 *Grafika, Pomiędzy*, The City Gallery The Balkan Bridges, Kragujevac, Serbia, w 2018 *Grafika, obiekty, instalacja – wystawa Graficzny szrot*, Galeria Domu Norymberskiego, Kraków oraz *Grafika, The City Gallery of Užice*, Serbia, w 2019 *Kształty subiektywne, grafika, rysunek, obiekt*, Galeria 2 Okna, Kraków.

Jest laureatką I Nagrody Złota Igła, XIII International Graphic Art Biennial Dry Point Uzice, 2017, Galeria Miejska, Užice, Serbia, którą otrzymała 8 czerwca 2017 r.

Dr Anna Sadowska zajmuje się również projektowaniem okładek książek m.in. dla Wydawnictwa W.A.B, Wydawnictwa Czarna Owca, Wydawnictwa Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.

OCENA AUTOREFERATU

Autoreferat składa się z czterech części. Są to: opis realizacji artystycznych od okresu studiów do uzyskania stopnia doktora, opis projektu *Graficzny Szrot* stanowiącego dzieło habilitacyjne, następnie omówienie innych, nie wchodzących w jego skład, prac wykonanych po doktoracie oraz opis działalności dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzatorskiej.

Tekst jest wypowiedzią na temat twórczej drogi ku ukonstytuowaniu się artystycznego jądra, stanowiącego o sile i odrębności dzieł habilitantki. Analizowanym problemem jest kwestia matrycy graficznej rozumianej także jako autonomiczny obiekt, który, poprzez samą intencję twórcy, może stać się obiektem sztuki. Drugoplanowym, choć ukrytym tematem, jest intuicja artystyczna.

Pierwszy rok studiów dr Anna Sadowska odbyła na Wydziale Grafiki i Malarstwa w Państwowej Wyższej Szkole Sztuk Plastycznych w Łodzi, gdzie odbywała zajęcia pod okiem profesorów Leszka Rózgi i Stanisława Fijałkowskiego. Następnie wróciła do Krakowa. Studia kontynuowała na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych. Tu, w pracowni wklęsłodruku zetknęła się z profesorem Andrzejem Pietschem oraz Henrykiem Ożogiem. Ich życzliwa dydaktyczna współpraca nie ograniczająca wolności działań okazała się bazą, na której Anna Sadowska rozwijała swoje koncepcje graficzne.

Na artystycznym życiorysie habilitantki zaważyły dwa fakty biograficzne. Pierwszy, to powrót z fabryczno-industrialnej Łodzi do Krakowa, miasta, które było i wciąż pozostaje dynamicznym ośrodkiem grafików warsztatowców. Tradycyjne techniki, znajdujące tu sprzyjający kontekst historyczności miejsca, są tu wciąż dynamicznie uprawiane i rozwijane, scalając grafików nie

przez fakt, że się znają, ale dzięki temu, że dobrze się rozumieją. Taki spiritus movens podświadomie wpływa na podejmowanie zamiarów i osiągnięcie celów. Drugim faktem, istotniejszym (choć, nie wydarzyłby się, gdyby nie powrót), to pożar pracowni i degradacja matryc. Czy degradacja... Dla eksperymentatorki i niestrudzonej poszukiwaczki drogi artystycznego rozwoju okazało się to inspiracją do rozbudowania zasobu środków ekspresji. Nadpalone blachy łączy z linoleum, xero lub szablonem. Seria prac wydrukowanych z uzupełnianych z determinacją matryc zostaje zatytułowana w jedyny możliwy sposób: *Niepokój*. Odkrycie matrycy, jako żywej materii gotowej do druku, miało długofalowe konsekwencje, o czym świadczy część autoreferatu będąca wnikliwym opisem dzieła habilitacyjnego.

Dokumentacja fotograficzna, precyzyjnie zaprojektowana i wykonana, wyczerpująco prezentuje same dzieła jak i ich publiczne ekspozycje. Autoreferat, napisany komunikatywnym językiem, stanowi cenny wkład w toczący się nieustająco dyskurs na temat możliwości grafiki warsztatowej i jej dalszych perspektyw w kontekście zdigitalizowanego świata sztuki.

OCENA WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA ARTYSTYCZNEGO

Opis i analiza

Osiągnięcie artystyczne wskazane przez dr Annę Sadowską jako dzieło aspirujące do spełnienia warunków postępowania habilitacyjnego, to projekt graficzny który został zaprezentowany publicznie na indywidualnej, wskazanej przez habilitantkę, wystawie *Grafika, obiekty, instalacja — wystawa Graficzny szrot* w Galerii Domu Norymberskiego w Krakowie w 2018 r. Był również eksponowany na wystawach indywidualnych (pod innymi tytułami) w The City Gallery The Balkan Bridges w Kragujevac (2017) i The City Gallery of Užice (2018) w Serbii. Wybrane prace były pokazywane w ramach 7 wystaw zbiorowych w Serbii, Portugalii i Polsce. W 2017 r. grafika *Forma przejściowa* (z serii *Formy znalezione*) zdobyła I nagrodę Złota Igła na XIII Międzynarodowym Biennale Grafiki w Technice Suchej Igły w Užice w Serbii.

Projekt *Graficzny szrot*, składający się z 6 instalacji i obiektów oraz 14 prac na papierze (grafiki), wbrew sugestii zawartej w swej nazwie własnej nie jest projektem graficznym w tradycyjnym słów znaczeniu. Dr Anna Sadowska, od lat eksplorująca granice matrycy, badająca jej materialność i wytrzymałość, poszukująca istoty obrazu graficznego, obala stereotypy wyobrażeń i inspirując się pośrednio Cesarem Baldacciniim, Antonim Tàpiesem, Willie Colem wprowadza swoje dzieła w obszar przekraczający ramy zwyczajowego pojmowania graficznych przedstawień.

Eksperymenty w grafice warsztatowej, to akceptacja przypadku, czujność w jego dalszym kreowaniu, prowokowanie i zatrzymywanie. Z jednej strony przyjęcie efektu jako status quo, a z drugiej odrzucenie go. Decydująca jest intuicyjna śmiałość podejmowania decyzji. A więc nieustający ruch i wynikająca z niego ewolucja. Po incydencie z pożarem w pracowni, który częściowo pochłonął blachy, instynkt graficzki podsuwa jej wcześniej nie zaplanowane rozwiązania. Nadtopioną przez pożar metalową materię uzupełnia fragmentami innych, czując różnorodną fakturę i właściwości, doświadczając ich formy i struktury wzrokowo i dotykowo.

W autoreferacie habilitantka odwołuje się do tekstu Stanisława Urbańskiego poświęconego twórczości Janusza Kaczorowskiego: *Pojęcie matrycy rozciąga artysta na przedmioty codziennego użytku, jak młoty, stemple i inne proste narzędzia. W wyniku tego odcisk każdego*

z tych przedmiotów uznaje za grafikę. W jego rozumieniu z działaniem graficznym mamy do czynienia wtedy, gdy dowolny przedmiot użyty zostaje jako matryca – to znaczy zgodnie z prawami odpowiedniości tak, aby pomiędzy przedmiotem-matrycą a obrazem matrycy zachodziła odpowiedniość izomeryczna. Te słowa wystarczą, by wyobrazić sobie ciąg dalszy poszukiwań artystycznych dr Anny Sadowskiej. Wędrówki po złomowiskach wśród starych, niepotrzebnych nikomu rzeczy są podróżami w przeszłość, z których wraca, z odnalezionymi wśród wyrzuconych przedmiotów, trofeami. Koła zębate, okucia klamek i ślusarskie szyldy z otworami na klucz, fragmenty radioodbiornika oraz inne niezidentyfikowane metalowe kształty, nie wymagają trawienia. Zgniatane w prasie, oddające swą rdzę papierowi, poddawane nieuniknionej fizycznej degradacji zyskują status obiektów sztuki, dodatkowo stając się tematem grafik o tytułach sugerujących formę, m.in.: *Przedmiot w swej istocie, Forma niby prosta, Materia okrągła, Rdza marmurowa, Narzędzie pierwotne.*

W indeksie prac z wystawy Anna Sadowska ustala hierarchię eksponatów: na pierwszym miejscu wpisuje obiekty i instalacje, potem prace na papierze. To zamiana priorytetów procesu twórczego, odwrócenie znaczeń przyjętych w dziedzinie grafiki.

Na wystawie, wymowę dzieła wzmacnia kontekst światła i przestrzeni, które, zgodnie z autorską koncepcją, zostają przeznaczone każdemu eksponowanemu obiektowi. Zawieszane czy raczej nawleczone na solidne gwoździe, metalowe zębate koła-obiekty-matryce, pod wpływem światła ulegają rozmnożeniu. Ich ostre cienie rzutowane na ścianę są himerycznymi bytami zależnymi od otoczenia, stają się chwilowym uzewnętrznieniem ukrytych właściwości. Paradoksalnie obraz ulotny, staje się tym zasadniczym: mocnym, komunikatywnym znakiem graficznym. Szczelina między papierem, a ścianą nie jest niedokładnością lecz ekspresją trzeciego wymiaru, spajającego płaszczyznę grafiki z przestrzenią otoczenia. Tematem grafik nie są znalezione przedmioty przetransponowane na matryce, a współtworzący wszystko w tym dziele czas. Jego ukryta symbolika zawarta jest w samym procesie powstawania dzieła. Po pierwsze: znajdowanie i ratowanie przedmiotów z przeszłości i dawanie im szansy na dalsze trwanie. Po drugie: sam proces druku, w którym, jak pisze autorka w autoreferacie: *Każde odbicie materii rdzy jest rejestracją chwili, która istnieje między tym, co było, a tym, co będzie.* Motyw chwili i przemijania zawarty jest dodatkowo w metaforyczności niektórych obiektów: koło zębate to ruchomy fragment mechanizmu czasu, z kolei gwóźdź, wg słów autorki, przeciwnie, jest znacznikiem jego zatrzymania.

Ocena

Wystawa *Graficzny szrot* jest poruszającą wypowiedzią artystyczną. Czy to przypadek, że Anna Sadowska znajduje na składowisku tabliczkę z adresem Nowe Sady? Czy to przypadek, że tabliczka z napisem Nowe Sady zostaje znaleziona i usankcjonowana jako dzieło przez artystkę podpisującą się Anna Sadowska? Działając w systemie obustronnych powiązań, krzyżujących się kodów, wzajemnych fluktuacji, poddając się wyjątkowej energii konwergencji obecnej w świecie sztuki, artystka odnajduje jej przeznaczone, jak widać, obiekty.

Transgresja artystyczna czyni z pozornych przypadków i znalezisk ciąg skojarzeń i odniesień, które, oparte na solidnie opracowanej koncepcji, nadają wszystkiemu formę spójnego dzieła.

Odkrywanie nowych aspektów funkcjonowania obiektu, matrycy i odbitki graficznej, ukazanie ich wieloznaczności w kontekście czynnika czasu jest nowym spojrzeniem tłumaczącym tradycję współczesnym językiem.

Praca habilitacyjna dr Anny Sadowskiej stanowi niewątpliwy wkład w rozwój dyscypliny sztuki plastycznej i konserwacja dzieł sztuki.

OCENA POZOSTAŁEGO DOROBKU ARTYSTYCZNEGO

Pozostałe prace zrealizowane po otrzymaniu stopnia doktora to cykle prac: *Zeszyty* czyli grafiki w formie zeszytów-książek, *Cienie, wiry, fragmenty* będące małoformatowymi akwatintami, *Formy znalezione* które częściowo weszły do dzieła habilitacyjnego oraz cykl *Kształty subiektywne*. Poza tym pojawiają się prace poza seriami: *Nie-obecność I* i *Nie-obecność II*, *Pozostałości*, *Mgnienie*. Eksperymentując z formą realizacji (*Zeszyty*) czy matrycy (pozostałe cykle i prace), posługując się znalezionym materiałem (obiekty na złomowisku, papier do druku *Zeszytów* w archiwaliach) sublimuje i szlifuje język twórczej wypowiedzi. Wszystkie te realizacje stanowiące ewoluujący zestaw, obrazują dojrzałą konsekwencję w pokonywaniu artystycznej drogi prowadzącej do finalnej ekspozycji *Graficzny szrot* w Domu Norymberdzkim w Krakowie.

OCENA DOROBKU DYDAKTYCZNEGO, ORGANIZACYJNEGO, POPULARYZATORSKIEGO ORAZ WSPÓPRACY MIĘDZYKRAJOWEJ

Obszar działalności dydaktycznej dr Anny Sadowskiej to przede wszystkim pracownia rysunku, do której uczęszczają studenci poziomu licencjackiego i magisterskiego. Prowadziła lub prowadzi zajęcia na I, II i III r na kierunku grafika na poziomie licencjatu oraz na I i II r na kierunku magisterskim Art&Design. Program zajęć przewiduje studium natury, by na późniejszym etapie skupić się na twórczej interpretacji i samodzielnej kreacji dzieła. Obejmuje on również wizyty w Muzeum Anatomii Collegium Medicum UJ oraz w Ogrodzie Botanicznym, co jest cenną inicjatywą pozwalającą poszerzyć horyzonty z jednej strony i nie ugrzęznąć w monotonii rutyny zajęć z drugiej. Na przeglądach końcoworocznych prace studentów z pracowni habilitantki wyróżniają się różnorodnością i śmiałością w podejściu do warsztatu rysunkowego. W jej dorobku dydaktycznym znajduje się też prowadzenie zajęć z grafiki wkłęsłodrukowej dla studentów II i III r malarstwa. Prace studenckie realizowane pod kierunkiem dr Anny Sadowskiej były wielokrotnie prezentowane na wystawach w ramach dorocznego festiwalu *Wydział Sztuki w Mieście* w Galerii Plus na Uniwersytecie Pedagogicznym oraz galeriach Gil i Kotłownia na Politechnice Krakowskiej.

Habilitantka była promotorem dyplomów oraz wielokrotną recenzentką prac dyplomowych licencjackich i magisterskich.

Dr Anna Sadowska bierze aktywny udział w pracach organizacyjnych Wydziału. Prowadzi konsultacje dla kandydatów, zasiadała w komisji konkursowej rekrutującej na stanowiska pracy dydaktycznej. Na kierunku grafika jest członkinią: komisji rekrutacyjnej, zespołu ds. modyfikacji planów studiów oraz Kierunkowego Zespołu ds. Jakości. Bierze udział w granicie *Trzecia Misja Uniwersytetu*.

Prowadzi też ciekawą działalność popularyzatorską. W ramach promocji twórczości Marii Jaremy, we współpracy z Fundacją 2 Galicje i Galerią 2 Okna, zorganizowała wystawę własnych prac inspirowanych twórczością Marii Jaremy oraz, wraz z Grupą 13, zrealizowała mural propagujący działalność wielkiej artystki.

Poza tym, w ramach konferencji o charakterze międzynarodowym wygłosiła referat *Graficzny szrot* (Korzkiew, 2018).

Habilitantka ma na koncie ważne osiągnięcia o wymiarze międzynarodowym. Są to udziały w wystawach zbiorowych takich jak: w 2017r. XIII Międzynarodowe Biennale Grafiki – Sucha Igła, Galeria Miejska, Užice w Serbii, 1st International Triennial Of Graphic Arts Livno, Livno w Bośni i Hercegowinie, Art Link 2017, grupowa wystawa grafiki (10 osób), Centrum Kultury, Nowy, Sad w Serbii, a w 2018 r. 9th International Douro Printmaking Biennial, Douro Museum w Portugalii. Przede wszystkim jednak, o dużym znaczeniu międzynarodowej działalności habilitantki świadczy I Nagroda – Złota Igła zdobyta na XIII Międzynarodowym Biennale Grafiki w Technice Suchej Igły, Užice w Serbii w 2017 r. oraz dwie wystawy indywidualne w Kragujevac i Užice, również w Serbii. Towarzyszące tym wydarzeniom liczne publikacje w wydawnictwach internetowych świadczą o szerokim zasięgu twórczości Anny Sadowskiej.

KONKLUZJA

Treść dzieła habilitacyjnego dr Anny Sadowskiej została oparta na głębokich przemyśleniach, wykraczających poza jedną dziedzinę. Jest efektem ewolucji twórczej, świadomym i wieloaspektowym osiągnięciem udowadniającym wysokie kompetencje artystyczno-badawcze.

Biorąc pod uwagę całokształt działań zaprezentowanych w bardzo dobrze zaprojektowanej dokumentacji, część teoretyczną oraz wysoką jakość dzieła habilitacyjnego, stwierdzam, że osiągnięcia twórcze, dydaktyczne i popularyzatorskie dr Anny Sadowskiej stanowią wkład w rozwój dziedziny sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Praca, zgodnie z art. 16 Ustawy o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dn. 14.03.2003 (z późniejszymi zmianami), spełnia wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym. W związku z tym wnioskuję do Rady Dyscypliny Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Artystycznej w Krakowie o nadanie dr Annie Sadowskiej stopnia doktora habilitowanego.

